
SERİ

B

CİLT

43

SAYI

3 - 4

1993

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ

DERGİSİ

TANZİMAT VE MEŞRUTİYET DÖNEMLERİ ORMANCILIĞINDA KATKILARI OLAN YABANCI UZMANLAR

Prof. Dr. Metin ÖZDÖNMEZ¹⁾
Prof. Dr. Abdi EKİZOĞLU¹⁾

Kı s a Ö z e t

Bu makalede, Türkiye ormancılığının kuruluşu ve gelişmesinde önemli ölçüde katkıları bulunan, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde ülkemize davet edilmiş olan yabancı uzmanların kısa özgeçmişleri ile yurdumuzdaki hizmetleri tanıtılmaktadır.

1. GİRİŞ

Mevcut belgelere göre, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan itibaren Devletin ormanlarla ilgilenmesi, ordunun, donanmanın ve sarayın odun gereksinmelerini karşılamak ve bunun için de bir kısım ormanların korunmasını sağlamaya yönelik bazı önlemler almak amacıyla olmuştur. Ancak, Tanzimatın ilânından (1839) sonra ülkenin çeşitli alanlarında gerçekleştirilen yenilikler ve değişiklikler, ormancılık alanında da bazı kıvılcımlara yol açmış ve Devlet eskiye oranla ormanlarla daha geniş ölçüde ve sürekli biçimde ilgilenmeye başlamıştır. Özellikle Kırım savaşının bitimiyle (1856) Devlet ülkenin yol, kanal, demiryolu vb. gibi alt yapı işlerini gerçekleştirmek ve bu arada madenler, ormanlar gibi doğal kaynakların işletilmesini sağlamak üzere çalışmalarına girişmiştir. Söz konusu işlerin yürütülmesinde danışmanlık görevinde bulunmak amacıyla İstanbul'da Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı "Meclisi Maabir" adı ile bir bayındırlık işleri meclisi kurulmuş ve ormanların yeni bir düzene bağlanması işi de bu meclisin uğraş konularından birini oluşturmuştur. Bu mecliste Avrupalı uzmanlar ile birlikte Türk memurlar da görev almıştır. Yabancı ormancı uzmanların tamamı Fransa'dan getirilmiştir. İlk olarak 1856 yılı sonunda Fran-

1) İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Politikası ve Yönetimi Anabilim Dalı

sa'dan Tassy ile Sthème adlarında iki ormancı uzman İstanbul'a gelmiştir. Bu uzmanların görevleri ülke ormanlarının incelenmesi ve işletilmesi, ormancılık eğitiminin örgütlenmesi, ormancılık mevzuatının hazırlanması biçiminde belirlenmiştir. Bu iki uzman bir yandan ormanların incelenmesi amacıyla gezilerini sürdürürlerken, öte yandan da bir orman okulunun kurulması için girişimlerde bulunmuşlardır. İlk orman okulu Tassy tarafından 1857 yılında kurularak eğitime başlamıştır. Daha sonraki tarihlerde Tassy'nin önerisi üzerine Fransa'dan yeni ormancı uzmanlar davet edilmiştir. 1866 yılında Bricogne, Godchaux, Simon ve Chervau adlarında dört Fransız ormancı uzman ile beraberlerinde dört de Fransız orman memuru İstanbul'a gelmiş olup bunları, Montrichard ve Galmiche adlarında iki Fransız ormancı uzman izlemiştir. Değişik tarihlerde ülkemize gelen ve farklı sürelerde ülkemizde görev yapmış olan Fransız uzmanlardan sonuncusu 1877 yılında ülkemizden ayrılmıştır. Böylece yirmi yılı aşkın bir süre Fransız uzmanlar Türkiye ormancılığının kuruluş aşamasında önemli rol oynamışlardır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan (1914-1918) itibaren ise Türkiye ormancılığında Alman ve Avusturyalı ormancı uzmanların etkileri ve katkıları olmuştur. İlk olarak Avusturya'dan Veith, Stöger, Pinsker, Stumfohl, Mielitz, Kreibich, Gaigg; Almanya'dan Bauer ülkemize gelmişlerdir. Bu uzmanlardan bir kısmı ormancılık örgütünde görev almış ve uygulama alanında önemli çalışmalarda bulunmuş, bir kısmı da ormancılık eğitimi alanında öğretim üyesi ve yönetici olarak görev yapmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemleri ormancılığında katkıları olan yabancı uzmanların kısa özgeçmişleri ile ülkemizdeki hizmetlerini eldeki kaynaklara dayanarak ortaya koymaktır. Bu amaçla, ülkemizde farklı dönemlerde görev yapmış olan yabancı uzmanların ülkemize geliş tarihleri ve ormancılığımızın gelişim seyri gözetilerek aşağıdaki başlıklar altında tanıtılması uygun görülmüştür.

2. TANZİMAT DÖNEMİ (1839-1876) ORMANCILIĞINDA KATKISI OLAN YABANCI UZMANLAR

Türkiye'de öğretim ve uygulama alanında düzenli ormancılık girişimlerinin başlaması Tanzimat döneminde olmuştur. Bu aşamadaki çalışmalarda ise Fransız ormancı uzmanların önemli rolü bulunmaktadır. Aşağıda Fransız ormancı uzmanlar ülkemize geliş tarihleri itibariyle tanıtılacaktır.

2.1 Louis Tassy (1816-1895)

Tassy, 26.02.1816 tarihinde Aix'de doğmuştur. Nancy Orman Okulu'ndan mezun olmuş ve Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuştur. 1848-1852 yılları arasında Versailles'deki Ulusal Tarım Enstitüsü silvikültür kürsüsü profesörlüğü görevini yürütmüş olan Tassy, 1856 yılı son ayında Osmanlı Devleti'nin emrinde çalışmak üzere Sthème ile birlikte görevlendirilmiştir.

Her iki uzman 1857 yılının Mart-Mayıs aylarında İstanbul ve çevresindeki ormanların; Temmuz-Ekim aylarında da Sinop ve çevresindeki ormanların keşiflerini yapmış ve raporlarını hazırlamıştır. Tassy'nin çabaları ile 17 Kasım 1857 tarihinde İstanbul'da orman okulu kurulmuştur. Tassy, bu okulun müdürlüğü ile başlıca derslerini verme görevini üstlenmiş ve aynı zamanda "Meclisi Maabir"deki görevini de sürdürmüştür. Ayrıca, Tassy, orman okulu öğrencilerinden bir kaçının katılmasıyla Belgrad Ormanı'nın amenajman planını yapmıştır. Türkiye'deki başarılı çalışmalarından dolayı, Fransız Büyükelçisi'nin önerisi üzerine "Legion d'honneur" ile ödüllendirilmiş olan Tassy, 1862 yılında ülkesine dönmüştür.

Tassy

Tassy

Louis Tassy (1816-1895)

(Orman ve Av, 1943, sayı 6, s. 150)

İkinci kez, 1865 yılında İstanbul'a gelen Tassy, "Meclisi Maabir" in başkan vekilliği görevine atanmış ve bu arada tatil edilen orman okulu, Tassy'nin dönüşü ile yeniden eğitime başlamıştır.

1862 yılında onaya sunulan ve o tarihteki ormancılık mevzuatını oluşturan 68 maddelik Orman Nizamnamesi Lâyihası (tüzük tasarısı) ile satış şartnamesi¹⁾ nin hazırlanmasında Tassy'nin önemli rolü olmuştur. Ayrıca, 1870 yılında yürürlüğe konan Orman Nizamnamesinin gerekçesini de Tassy hazırlamıştır. Öte yandan, 1869 yılında kurulan ormancılık örgütünün oluşumunda Tassy'nin önemli katkıları bulunmaktadır. Ancak, gerek "Orman Nizamnamesi" nin yürürlüğe girmesi, gerekse ormancılık örgütünün kurulması Tassy'nin ülkemizden ayrılmasından sonra gerçekleşmiştir.

Tassy 1868 yılı Nisan ayında Türkiye'den kesin olarak ayrılmıştır. Fransa'ya döndükten sonra Tassy, ormancılık örgütünde bir süre çalışmış ve 1872 yılında bu kez, Cezayir ormancılığının reorganizasyonunda görevlendirilmiştir. 1875 yılında kendi isteği ile ormancılık örgütünden emekli olmuş ve 1876-1882 yılları arasında Paris Ulusal Tarım Enstitüsü'nde Silvikültür Profesörlüğü görevinde bulunmuş olan Tassy, 1.12.1895 tarihinde Aix-en Provence'da vefat etmiştir.

2.2 Alexandre Sthème (1814-1887)

Sthème, 03.09.1814 tarihinde Bitche'de doğmuştur. Nancy Orman Okulu'nu bitirmiş olan Sthème, Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Sthème, Fontainebleau orman amenajman heyeti şefi iken, 1856 yılı sonunda Tassy ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu emrinde çalışmak üzere İstanbul'a gelmiştir. Önce, Tassy ile beraber İstanbul ile Sinop ve çevresi ormanlarının keşiflerini yapan Sthème, daha sonra yalnız olarak Teselya (Selanik-Makedonya), Çar-

1) Kutluk, H. 1848: Türkiye Ormancılığı ile İlgili Tarihi Vesikalar, Sh. 186-201.

nakkale, Gelibolu ormanlarının keşiflerini yapmış ve raporlarını vermiştir. Sthème'in İstanbul'daki orman okulunda görev aldığına ilişkin bir kayda rastlanmamıştır.

Sthème, 1861 yılında Tassy ile birlikte başarılı çalışmalarından dolayı "Legion d'honneur" ile ödüllendirilmiştir.

Ülkemizdeki görevini tamamlayarak 1862 yılında Fransa'ya dönen Sthème, Fransız ormancılık örgütünde görevini sürdürmüştür. Sthème 1874 yılında emekli olmuş ve 22.06.1887 tarihinde hayata gözlerini kapamıştır.

2.3 Adolphe Bricogne (1825-1906)

Bricogne, 24.01.1925 tarihinde Montpellier'de doğmuştur. Nancy orman okulundan mezun olan Bricogne Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bricogne, Côte-d'Or amenajman heyeti şefi iken, Tassy'nin önerisi üzerine Fransa'dan davet edilen ormancılık heyetini oluşturan Godchau, Chervau, Simon ve ayrıca dört Fransız ormancı memur ile birlikte 08.05.1866 tarihinde İstanbul'a gelmiştir.

Teselya¹⁾, Saray-Bosna, Çanakkale ve Konya (Karaman) gibi dört büyük bölgenin ormanlarının keşifleri ile satışlarının yapılması için Fransa'dan getirilen uzmanların başkanlığında dört heyet oluşturulmuştur. Bricogne, 1866 yılının Eylül ayında yanına bir Fransız orman memuru ve orman okulu mezunlarından birinin katılması ile dört heyetten birini oluşturarak Karaman ormanlarının keşfini yapmış ve sekiz ay süren keşif sonucunda Karaman ormanlarının harita ve amenajman planları ile raporunu hazırlamıştır. Bricogne, daha sonra Godchau ile beraber, Edirne ve Adana (Osmaniye) ormanlarının keşiflerini yaparak raporlarını vermiştir. Ayrıca Bricogne, İstanbul'da Belgrad ormanlarının amenajman planının uygulamasını, kesilecek ağaçların damgalanmasını ve nasıl kesileceğini orman okulu öğrencilerine göstermiştir. Tassy'nin 1868 yılında Fransa'ya kesin olarak dönmesinden sonra, Bricogne onun yerine Fransız ormancılık heyeti şefliği görevini yürütmüştür. 1869 yılında "Legion d'honneur" ile ödüllendirilen Bricogne, 1869-1877 yılları arasında ormancılık örgütünün orman meclisinde geçici üye olarak görev almıştır. Bricogne, Türkiye'de ormancılık heyeti ve Osmanlı İmparatorluğu ormanları adı altında "Revue des Eaux et Forêts" adlı dergide 1876 ve 1877 yıllarında iki makale yayımlamıştır. Bu makaleler Fahrettin BÜK tarafından Türkçeye çevrilmiş ve bir arada olarak 1926 yılında "Ziraat Vekaleti Mecmuası"nda ve 1927 yılında "Ziraat Vekaleti Müttehassıslar Raporu Orman Kısmı"nda ve 1940 yılında da "Türkiye'de Ormancılık Heyeti" adı altında yayımlanmış olup, ormancılık tarihimiz bakımından çok değerli bir yayın niteliği taşımaktadır.

Bricogne 1877 yılında Türk-Rus Savaşı'nın başlaması üzerine Türkiye'den ayrılmıştır. Fransa'ya döndükten sonra ormancılık örgütünde görevini sürdüren Bricogne, 1884 yılında emekli olmuş ve 21.04.1906 tarihinde Paris'te ölmüştür.

2.4 Charles Simon (1831-1911)

Simon, 31.08.1831 tarihinde Commarin (Côte-d'Or) da doğmuş ve Nancy Orman Okulu'nu bitirmiştir. Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuş olan Simon, Tassy'nin önerisi üzerine davet edilen heyetle birlikte 08.05.1866 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Başlangıçta Simon, biri Türk, diğeri Fransız orman memurundan oluşan heyetin başkanı olarak Bosna ve Çanakkale yörelerindeki ormanların harita ve amenajman planlarını düzenlemiştir. Simon, 1866 yılında ikinci kez öğretime açılan orman okulunda Tassy ile birlikte öğretmenlik yapmıştır. Tassy'nin 1868 yılında kesin olarak Türkiye'den ayrılmasından sonra Simon, okul müdürü olmuş

1) Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Makedonya ile birlikte Selânik Vilayetini oluşturmuştur.

ve orman okulu için bir tüzük hazırlamıştır¹⁾. Bu tüzük 1870 yılında yürürlüğe konmuş olmakla beraber, Simon, daha önceden okulun program ve yönetimini, sözkonusu tüzüğe uygun bir biçimde düzenlemiştir. Simon'un yeniden örgütlediği biçimde orman okulu faaliyetini 1880 yılına kadar sürdürmüştür. Simon, 1869 yılında kurulan ormancılık örgütünün orman meclisinde 1871-1876 yılları arasında geçici üyelik görevi de yapmıştır. 1877 yılında Türk-Rus savaşının başlaması üzerine Fransa'ya dönen Simon, Fransız ormancılık örgütündeki görevini emekli olduğu 12.03.1892 tarihine kadar sürdürmüştür. "Legion d'honneur" ile 1890 yılında ödüllendirilmiş olan Simon, 30.10.1911 tarihinde Paris'te ölmüştür.

2.5 Frédéric Chervau (1831-1901)

Chervau, 10.02.1831 tarihinde Couternon (Côte-d'Or) da doğmuş olup Nancy Orman Okulu'nu bitirmiştir. Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuş olan Chervau, 08.05.1866 tarihinde Fransa'dan getirilmiş dört ormancı uzmandan biridir. Chervau, İstanbul'a geldiğinde önce Tassy tarafından ikinci kez öğretime açılan orman okulunda Simon ile birlikte öğretmenlik görevi yapmış ve sonra da biri Türk, diğeri Fransız ormancıdan oluşan heyetin başkanı olarak Teselya ve Bosna yöresindeki ormanların keşiflerini yapmış, harita ve raporlarını düzenlemiş, bir kısım ormanların ihalelerini gerçekleştirmiştir. Chervau, 1869 ve 1870 yıllarında ormancılık örgütünün orman meclisinde geçici üyelik görevi de yapmıştır. Sözleşmesinin 15.09.1871 tarihinde sona ermesi üzerine Fransa'ya dönen Chervau, Fransız ormancılık örgütünde emekli olduğu 17.02.1891 tarihine kadar çalışmıştır. Chervau, 1901 yılı Ekim ayında Dijon'da hayata gözlerini kapamıştır. Chervau'nun "Revue des Eaux et Forets" adlı dergide 1882 yılında "Teselya" ile ilgili bir makalesi yayınlanmıştır.

2.6 Eugène Godchaux (1828-1885)

Godchaux, 4.3.1828 tarihinde Metz'de doğmuştur. Nancy Orman Okulu'ndan mezun olan Godchaux, Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Fransa'dan 08.05.1866 tarihinde İstanbul'a gelen heyetteki uzmanlardan biri olan Godchaux, biri Türk, diğeri Fransız ormancıdan oluşan heyeti ile birlikte Çanakkale-Kazdağ ormanlarında kesilmeye elverişli ve ihaleye çıkarılabilecek ağaçların bulunduğu yerleri saptamış ve daha birçok ormanın keşiflerini yapmış, harita ve raporlarını hazırlamıştır. Godchaux, 1868 yılında kısa bir süre orman okulu müdürlüğü görevini yürütmüş ve 1869 yılında ormancılık örgütünün orman meclisinde geçici üye olarak çalışmıştır. Kendi isteği üzerine 1869 yılı sonuna doğru Fransa'ya dönmüştür. Ancak, 1870 yılında Osmanlı Devleti'nin yeniden Fransa'ya dönmüştür. Ancak, 1870 yılında Osmanlı Devleti'nin yeniden Fransa'dan ormancı uzmanlar istemesi üzerine Godchaux, Montrichard ve Galmiche isimindeki iki uzman ile birlikte görevlendirilerek 17.02.1870 tarihinde ikinci kez Türkiye'ye gelmiş, Edirne, Bulgaristan, Osmaniye-Nurdağ, Suriye-Şam ormanlarının keşiflerini yapmış, harita ve raporlarını hazırlamıştır. Godchaux, tekrar ormancılık örgütünün orman meclisinde geçici üyelik görevinde bulunmuş olup 1877 yılında Türk-Rus Savaşı sırasında Fransa'ya dönmüştür. Fransız ormancılık örgütünde 1878 yılı Mart ayında emekli oluncaya dek görev yapmış olan Godchaux, 20.08.1885 tarihinde Paris'te ölmüştür.

2.7 Eusèbe Galmiche (1841-1913)

Galmiche, 18.04.1841 tarihinde Vesoul'da doğmuş olup Nancy Orman Okulu mezunlarından. Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunan Galmiche, Osmanlı Devleti'nin

1) Orman Mektebi Nizamnamesi. H. Kutluk, Türkiye'de Yabancı Orman Mühendisleri. Orman ve Av Dergisi, 1943, Sayı 12.

hizmetinde Montrichard ile birlikte görevlendirilmesi üzerine 21.02.1870 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Galmiche, Türkiye'nin kuzeyindeki ormanların keşiflerini gerçekleştirmiş olup bu amaçla K. Ereğlisi, İnebolu, Kastamonu, Sinop, Samsun, Ordu, Tirebolu, Trabzon, Artvin, Batum, Taşköprü, Boyabat, Gümüşhane'ye geziler yapmış ve ormanlardaki tahribatı ve alınması gerekli olan önlemleri raporlarında belirtmiştir. Ayrıca Galmiche Doğu ile ilgili anılarını "Bulletin de la Société de Franche-Compté, 1894" adlı yayın organında yayınlamıştır.

Eusébe Galmiche (1841-1913)

(Bu resim, torunundan alınmıştır.)

Türkiye'de 1873 yılı başına kadar görev yapan Galmiche, Fransa'ya döndükten sonra ormancılık örgütünde görevini emekli olduğu 20.02.1902 tarihine kadar sürdürmüştür. Başarılı çalışmalarından dolayı "Legion d'honneur" ile ödüllendirilmiş olan Galmiche, 26.12.1913 tarihinde Dijon'da ölmüştür.

2.8 Gérard de Montrichard (1839- ?)

Montrichard, 17.02.1839 tarihinde Bourg'da doğmuştur. Nancy Orman Okulu'nu bitiren Montrichard, Fransız ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Osmanlı Devleti'nin isteği üzerine Galmiche ile birlikte görevlendirilmiş olan Montrichard, 17.02.1870 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Birçok ormanın keşfini gerçekleştiren Montrichard, özellikle o tarihlere çok zen-

gin ormanlara sahip olması nedeniyle devletin dikkatini çeken Arnavutluk'ta görev yapmıştır. Ayrıca, Godchaux ile birlikte Montrichard Bulgaristan'daki bazı ormanların ve Halep, Samsun, Erzurum vilayeti ormanlarının keşiflerini yapmış, Filibe ve Edirne yöresinde ihaleye çıkarılan bazı ormanların kesim işlemlerinin yönetimi ile de ilgilenmiştir. Montrichard, 1876-1877 yılları arasında ormancılık örgütünün orman meclisinde geçici üyelik görevinde de bulunmuştur.

Türkiye'den 1877 yılı sonunda ayrılan Montrichard, Fransız ormancılık örgütünde emekli olduğu 25.05.1898 tarihine kadar çeşitli görevlerde bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı yıllarına dek yaşamını sürdürdüğü sanılan Montrichard'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndaki çalışmalarına ilişkin olarak "Revue des Eaux et Forêts" adlı dergide 1870 yılında yayınlanmış "Türkiye Ormancılık Heyeti"; 1873 yılında yayınlanmış "Küçük Asya'da Bir Ekskürsion" ve 1875 yılında yayınlanmış "Küçük Asya'da Ormansızlaşma" konularında üç makalesi bulunmaktadır.

3. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1877-1922) ORMANCILIĞINDA KATKISI OLAN YABANCI UZMANLAR

Tanzimat döneminde olduğu gibi, Meşrutiyet döneminde de ormancılığımızı düzenlemek amacıyla yabancı uzmanlara başvurmak gereği duyulmuştur. Birinci Dünya Savaşı yıllarından başlamak üzere Almanya'dan ve Avusturya'dan yabancı ormancı uzmanlar davet edilmiştir. Aşağıda, ülkemize geliş tarihleri itibariyle bu uzmanlar tanıtılacaktır.

3.1 Franz Stöger (1859-1935)

Stöger, 15 Kasım 1859 tarihinde Budweis'de doğmuş olup 25.07.1882 tarihinde Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulunda ormancılık eğitimini tamamlamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başında Eskişehir-Somdöken ormanlarını imtiyaz yolu ile işleten Manizadeler tarafından Avusturya'dan getirilerek görevlendirilmiş olan Stöger, bir kereste fabrikası ile bir dekovil yolu ve havai hat kurulmasında katkıda bulunmuştur. Stöger savaşın sona ermesi ile birlikte İstanbul'a gelmiştir. Ülkesine dönmek istemeyen Stöger, önce ormancılık örgütünde harita memuru olarak görev almış ve daha sonra da ormancılık merkez örgütünde kurulan "Teşcir Müdürlüğü"ne ağaçlandırma uzmanı olarak 1917 yılı Ekim ayında atanmıştır. Stöger, 26.03.1919 tarihinde, "Türkiye'de Ağaçlandırmanın Esasları" adlı büyük ilgi uyandıran bir rapor hazırlayarak ilgililere sunmuştur⁽¹⁾. Bir süre ormancılık örgütünden ayrılarak İstanbul'da başka işlerle uğraşan ve İslâm dinini kabul edip Türk uyruğuna geçen Stöger, 1921-1923 yılları arasında İbrahim Kudsi adı ile yeni kurulan Ankara Hükümeti'nin Bayındırlık işlerinde çalışmıştır. Daha sonra ormancılık örgütünde teknik danışmanlık görevine atanan İbrahim Kudsi, aynı zamanda Tarım Bakanlığı'nda kurulan Ekonomi Komisyonu'nun üyeliğini de yapmıştır. Stöger, 1924 yılında Türkiye'de ilk Devlet orman işletmeciliği girişimine konu olan Bolu-Karadere'nin zengin orman kaynaklarını Ereğli limanına bağlayan demiryolunun yapımı ve işletilmesi işlerinde görevlendirilmiş ve aynı zamanda da amenajman şubesinde uzman olarak çalışmıştır. Avusturyalı eşinin ölümünden sonra Antalya'da bir Türkle evlenen Kudsi, 1929 yılında ormancılık örgütünden ayrılarak özel olarak çalışmalarını sürdürmüş ve 1935 yılında Türkiye'de ölmüştür.

3.2 Herman Weith (1860-1927)

Weith, Eisenstein'da 1860 yılında doğmuş ve Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulu'nun ormancılık bölümünden mezun olmuştur. 1884 yılından itibaren Avusturya ormancılık örgütünde çeşitli görevlerde bulunmuş olan Weith, ünlü bir ormancı olarak 27.06.1914 tarihinde

1) Orman ve Av. Dergisi, 1937, Sayı 4.

Türkiye ormancılık örgütünde müşavir sıfatıyla görevlendirilmiştir. Göreve başlar başlamaz yaklaşık iki ay süre ile Kastamonu, Sinop ve Bolu ormanlarını ve daha sonra da Isparta, Denizli, Muğla, Antalya ve Aydın ormanlarını dolaşmış ve bu ormanlara ilişkin iki ayrı rapor hazırlamıştır. Weith, ormanlardan yararlanmanın amenajman planlarına göre yapılması gerektiğini ve bunun için de bir yasaya gereksinme olduğunu önermiştir. "Ormanların Usulü İdarei Fenniyeleri Hakkında Kanun" adı ile 24.04.1917 tarihinde yürürlüğe konulan ve ormanların amenajman planlarına göre işletilmesini öngören yasa Weith'in damgasını taşır. Yine, bu yasa gereği hazırlanan 1917 tarihli ilk Amenajman Talimatnamesi de Weith tarafından kaleme alınmıştır. Ayrıca Weith'in önerisi üzerine ormancılık örgütünde bir Amenajman Şubesi kurulmuş ve Avusturya'dan getirilen Pinsker, Stumfohl, Gaigg, Micklitz ve Kreibich adında beş ormancı ile bunlara katılan beş Türk ormancıdan oluşan bir amenajman heyeti oluşturulmuş ve bu ilk amenajman heyeti tarafından Hendek'in Set Köyü yakınındaki Çamdağı ve Kocadöngel ormanlarının harita ve amenajman planı yapılmıştır. Weith, Birinci Dünya Savaşı bitiminde Avusturya'ya dönmüştür. Avusturya'da ormancılık örgütünde görev almış olan Weith, 21.03.1927 tarihinde Innsbruck'da ölmüştür.

Ortada: H. Weith. Sağdan itibaren: J. Pinsker, W. Kraibich, K. Gaigg, G. Micklitz.
(Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar, 1948)

3.3 Josef Pinsker (1883-1947)

Pinsker, 07.06.1883 tarihinde Krumau'da doğmuş ve 1905 yılında Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulu'nun ormancılık bölümünden mezun olmuştur. Avusturya ormancılık örgütünde görevli iken, 16.05.1917 tarihinde Türkiye'ye gelmiş olan Pinsker, Hendek'de çalışan ilk

Orman Amenajman Heyeti'nde başkan olarak görev almıştır. Pinsker'in başkanlığındaki bu heyet 7147 hektarlık bir orman parçasında çalışarak ülkemizdeki ilk orman amenajman planını yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde ülkesine dönerek Avusturya ormancılık örgütünde görev almış olan Pinsker, 15.05.1929 tarihinde British and European Timber Trust Ltd. Şirketi'nde görevli olarak Siegfried Rosenberg Başkanlığındaki 12 kişilik bir heyetle tekrar Türkiye'ye gelmiştir. Görevi, Bolu ve Zonguldak yöresindeki orman varlığını saptamak ve işletilmesi olanaklarını araştırmak olan bu heyet, 1929 yılı Eylül ayı sonunda çalışmasını tamamlamış ve bu konuda bir rapor hazırlamıştır¹⁾. Heyetteki arkadaşları ile birlikte ülkesine dönmüş ve Avusturya'da ormancılık örgütünde çalışmasını sürdürmüş olan Pinsker, 23.04.1947 tarihinde Innsbruck'da ölmüştür.

3.4 Franz Stumfohl (1886-1937)

Stumfohl, 08.08.1886 tarihinde Neubistriz'de doğmuş olup Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulu'nun ormancılık bölümünden mezun olmuştur. Avusturya ormancılık örgütünde çeşitli görevler yapmış olan Stumfohl, 26.08.1916 tarihinde Türkiye'ye gelmiştir. Stumfohl, Hendek'te amenajman planını hazırlamakla görevli heyette görevlendirilmiş ve ayrıca, Hendek'in Set Köyü'nde 1915 yılında kurulmuş olan ilk Orman Ameliyat Okulu fidanlığının geliştirilmesinde önemli katkılarda bulunmuştur. Avusturya hükümeti tarafından beş yıl süre ile Osmanlı İmparatorluğu emrinde çalışmak üzere izinli olmasına karşın, I. Dünya Savaşı'nın bitiminde ülkesine dönmüştür. Avusturya'ya döndükten sonra ormancılık örgütünde görevini sürdürmüş olan Stumfohl, 10.11.1937 tarihinde bir kaza sonucu ölmüştür.

3.5 Karl Gaigg (1885-1953)

Gaigg, 12.09.1885 tarihinde Gmunden'de doğmuş ve Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulu'nun ormancılık bölümünden mezun olmuştur. Avusturya ormancılık örgütünde görevli iken, 18.05.1917 tarihinde Türkiye'ye gelmiştir. Hendek ormanlarının amenajman planını hazırlayan heyette görev almış olan Gaigg, daha sonra Eskişehir-Değirmendere ormanlarının envanter çalışmalarında bulunmuştur. I. Dünya Savaşı'nın bitiminde ülkesine dönmüş olan Gaigg, 1953 yılı yazında Steyerling'de ölmüştür.

3.6 Gustav Micklitz (1887- ?)

Micklitz, 11.01.1887 tarihinde Salzburg yakınındaki Vordersee'de doğmuş olup, Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulu'nun ormancılık bölümünü bitirmiştir. Avusturya Ormancılık Örgütü'nde çeşitli görevlerde çalışmış olan Micklitz, 12.08.1916 tarihinde Türkiye'ye gelmiştir. Micklitz, Hendek ormanlarının amenajman planını yapan heyette görev almış ve ayrıca, Bozöyük'de bir özel ormanın amenajman planını hazırlamıştır. Türkiye'den 14.01.1919 tarihinde ayrıldıktan sonra Avusturya Ormancılık Örgütü'nde 1948 yılında emekli oluncaya kadar çeşitli işlerde çalışmıştır.

3.7 Walter Kreibich (1888- ?)

Kreibich, 1888 yılı Haziran ayında Czernowitz'de doğmuş olup Viyana'daki Toprak Kültürleri Yüksek Okulu'nun ormancılık bölümünü bitirmiştir. Türkiye'ye 1916 Ağustos ayında gelmiş ve Hendek ormanlarının amenajman planını hazırlayan heyette görev almıştır. Avusturya Ormancılık Örgütü'nde yeni göreve başladığı sırada Türkiye'ye gelmiş olan Kreibich, uygulama alanın-

1) Mütahassis Raporları. T.B. Or. Gen. Md. Yay. No: 65. İstanbul, 1948, Sh. 73-110.

daki eksikliğini, Hendek ormanlarında çalışarak gidermiş ve daha sonra, Bolu'da Mehdibey ormanının amenajman planının yapımında da çalışmıştır. Avusturya'ya 1918 yılı Aralık ayında dönmüş olan Kreibich, Avusturya Devlet Ormanlık Örgütü'nde ve Avusturya'nın en büyük özel ormanı olan Mayr-Melnhof ormanının işletilmesinde görev almıştır.

3.8 Dr. Bauer¹⁾

Birinci Dünya Savaşı içerisinde 1916 yılı sonlarında Almanya'dan ülkemize davet edilmiş olan Bauer, Tarım Bakanlığı ile olan sözleşmesine göre ormancılık öğretiminin incelenmesi ve iyileştirilmesi ile görevlendirilmiştir. Bauer bir yandan yüksek orman okulunda Silvikültür dersini okutmak görevini sürdürürken, öte yandan da okulun öğretim işlerini incelemiştir. Bauer'in bu konuda hazırlamış olduğu rapor²⁾ üzerine, okulun iki yıllık öğretim süresi üç yıla çıkarılmış, ders ve programlarda değişiklikler yapılmış, ayrıca, laboratuvar ve uygulama çalışmalarına ilişkin yeni düzenlemelere gidilmiştir. Yine, Bauer'in önerisi doğrultusunda bu dönemde ilk defa "Orman Mektebi Alisi Mecmuası" adı ile aylık bir dergi çıkarılmıştır. Bauer, 1917 yılı Mayıs ayında Bahçeköy Yüksek Orman Okulu son sınıf öğrencileri ile birlikte tatbikat amacıyla, Hendek Orman Ameliyat Okulu'nda ve civarındaki ormanlarda düzenlenen bir geziye katılmıştır. Bauer iki yıl aşan görev süresi sonunda 1918 yılında ülkesine dönmüştür.

Dr. Bauer, fesli olarak.
(O.G.M. Teknik Haberler Bülteni 1970, Sayı 35)

1) Mevcut kaynaklarda Dr. Bauer'in özgeçmişi ile ilgili bilgilere rastlanmamıştır.

2) Ders Nazırı Dr. Bauer ve Orman Mektebi Alisi için 54 yıl önce vermiş olduğu Rapor. H. Kutluk, Or. Gen. Md. Teknik Haberler Bülteni, 1970, Sayı 35, Sh. 191.

Bu makalemizin, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemleri ormancılığının gelişiminde çok önemli rol oynamış ve büyük bir özveri ile hizmetlerde bulunmuş olan yabancı uzmanları şükranla anmak için bir vesile oluşturmasını, ayrıca ormancılık tarihimize de küçük de olsa bir katkı sağlamasını dileriz.

KAYNAKLAR

- BİNGÖL, İ., 1990: *Ormanlarımız ve Ormancılığımız, Cilt I. Ormancılık Eğitim ve Kültür Vakfı Yayın No. 3, İstanbul.*
- BRICOGNE, A., (Çev. Fahri BÜK) 1940: *Türkiye'de Ormancılık Heyeti. Orman Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Sayı 470/3.*
- ÇEPEL, N. et al., 1984: *Türkiye'de Ormancılık Öğretiminin Gelişimi ve İ.Ü. Orman Fakültesi Öğretim Birimlerinin Kuruluş ve Çalışmaları. İ.Ü. Yayın No. 3148, Or. Fak. Yayın No. 345, İstanbul.*
- DİKER, M., İNAL, S., 1945: *Ormancılığımızın Ana Davalarından Ağaçlandırma. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Dergisi, Cilt 5, Sayı 1.*
- ELİÇİN, G., 1966: *Türkiye'de İlk Orman Okulu'nun Kurucusu Louis Tassy, Hayatı ve Eserleri. İ.Ü. Orman Fak. Dergisi, Seri B, Cilt XVI, Sayı 2, Sh. 131-135.*
- ERASLAN, İ., 1989: *Türkiye'de Ormancılık Öğretim ve Eğitim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi. Ormancılık Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını No: 1, İstanbul.*
- HAFNER, F., 1963: *Österreichische Forstleute Und Forstliche Hochschullehrer in der Türkei. Allgemeine Forstzeitung. 74 Jahrgang, Folge 1/2 (Janner). Wien.*
- İNAL, S., 1962: *Türkiye Ormancılığı Hakkında Almanya'da Verilen Konferanslar. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları Yayın No: 84, İstanbul.*
- İNAL, S., 1967: *Türkiye'de Ormanların Tahdit ve Kadastro Problemi. O.G.M. Yayınlarından, Sıra No: 469/25, İstanbul.*
- KUTLUK, H., 1943: *Türkiye'de Yabancı Orman Mühendisleri. I. Tassy. Orman ve Av. Sayı 6 ve 12, Sh. 150-156.*
- KUTLUK, H., 1943: *Türkiye'de Yabancı Orman Mühendisleri. Simon. Orman ve Av. Sayı 12, Sh. 435-439.*
- KUTLUK, H., 1943: *Türkiye'de Yabancı Orman Mühendisleri. Bricogne. Orman ve Av. Sayı 11, Sh. 399-403.*
- KUTLUK, H., 1944: *Türkiye'de Yabancı Orman Mühendisleri. Godchaux. Orman ve Av. Sayı 1, Sh. 20-22.*
- KUTLUK, H., 1944: *Türkiye'de Ormancılık Mühendisleri. Montrichard. Orman ve Av, Sayı 2, Sh. 44-461.*
- KUTLUK, H., 1948: *Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar. Cilt I. Orman Umum Müdürlüğü Yayın No: 56, İstanbul.*
- KUTLUK, H., 1948: *Türkiye'de Orman Yetiştiren Okullar ve Çeşitleri. Orman ve Av. Sayı 231, Sh. 51, İstanbul.*
- KUTLUK, H., 1957: *Türkiye'de Yabancı Ormanlılar. Türk Ormancılığı 100. Tedris Yılına Girerken (1857-1957) Türkiye Ormanlılar Cemiyeti Yayını No: 7, Sh. 181-198.*

KUTLUK, H., 1957: *Fransız Ormancıları Nasıl Getirildi? Orman Mektebi Kimlerin İsteği İle ve Ne Suretle Açıldı? Türk Ormancılığı 100. Tedris Yılına Girerken (1857-1957). Türkiye Ormancılar Cemiyeti Yayını No: 7, Sh. 18-21.*

KUTLUK, H., 1967: *Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar. Cilt 2. Orman Genel Müdürlüğü Yayınlarından Sıra No: 367/19, Ankara.*

KUTLUK, H., 1970: *Ders Nazırı Dr. Bauer ve Orman Mektebi Alisi İçin 54 Yıl Önce Vermiş Olduğu Rapor. Teknik Haberler Bülteni, Sayı 35, Sh. 191-203.*

KUTLUK, H., 1970: *Türkiye Ormancılığında Öğretimin Seyri. O.G.M. Teknik Haberler Bülteni, Sayı 33, Sh. 142-171.*

L.C.M., 1857: *Mission Forestière de MM Tassy et Sthème en Turquie. Annales Forestières. Tome seizième, Paris, Sh. 113-115.*

LECOMPTE, F. - MÉLARD, A., 1896: *Louis Tassy, Revue des Eaux et Forêts, Tome: 35. Sh. 1-14.*

PAMAY, B., ÇANAĞÇIOĞLU, H., ÖZDÖNMEZ, M. ve İSTANBULLU, T., 1973: *Türkiye'de Ormanlık Öğretimi ve Eğitiminin Gelişimi İle İ.Ü. Orman Fakültesi Kürsü Kuruluşları ve Çalışmaları. İ.Ü. Yayın No: 1886, Orman Fak. Yayın No: 208, İstanbul.*

ÖZDÖNMEZ, M., 1973: *Le Role des Forestiers Français dans L'evolution de la Foresterie Turque. Revue Forestière Française Mars-April, sh. 170-172.*

WEYD, P.M., 1905: *Sthème (Alexandre). Etats des Services des Elèves de l'Ecole Forestière de L'Origine (1825) à 1888. Sh. 53.*

WEYD, P.M., 1905: *De Montrichard. Etats des Services des Elèves de l'Ecole Forestière de L'Origine (1825) à 1888. Sh. 223-224.*

——— 1857: *Excursion de MM Tassy et Sthème en Asie Mineure. Annales Forestières, Tome Seizième. Paris, Sh. 335-337.*

——— 1861: *Ecole Forestière de Constantinople. Annales Forestières, Tome Vingtième, Sh. 79-80.*

——— 1862: *Nomination dans l'ordre de la Légion d'honneur de MM Sthème et Tassy, inspecteurs des forêts en mission à Constantinople. Revue des Eaux et Forêts. Tome Premier. Sh. 28.*

——— 1863: *Services de M. Tassy en Turquie. Revue des Eaux et Forêts. Tome Deuxième, Sh. 218-219.*

——— 1865: *Nouvel engagement contracté par M. Tassy avec le Gouvernement Ottaman. Revue des Eaux et Forêts. Tome Quatrième, Sh. 149-150.*

——— 1885: *Notice biographique de M. Godchaux. Revue des Eaux et Forêts. Tome 24, Sh. 493-501.*

——— 1887: *Nécrologie, M. Sthème. Revue des Eaux et Forêts. Tome 26, Sh. 329 ve 374.*

——— 1901: *Nécrologie Chervau. Revue des Eaux et Forêts. Tome 40, Sh. 698-699.*

——— 1906: *Nécrologie de M. Bricogne. Revue des Eaux et Forêts, Tome 45, Sh. 415.*

——— 1914-1915: *Nécrologie de M. Galmiche. Revue des Eaux et Forêts. Tome 53, Sh. 97-99.*